

ครอบครัวลุ่มน้ำโขงกับบริบทความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

Mekong River Family within 21st Century Context

ยุทธพงษ์ ตันประดู่*
Yuttapong Tonpradoo

บทคัดย่อ

กระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้กลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงต้องปรับเปลี่ยนนโยบายด้านต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเสมือนเข็มทิศนำพารัตนาว่านว่าประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงให้หลุดพ้นจากบ่วง 3 กัดกัที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย 1) กัดกรายได้ปานกลาง 2) กัดกัความเหลื่อมล้ำ และ 3) กัดกัความไม่สมดุลด้านการพัฒนา เพราะถ้าประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงผ่านกับดักรายได้ปานกลาง จาก “กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา” จะเป็น “กลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว” เทียบเท่ากับชาติตะวันตกอย่างสมภาคภูมิ ดังนั้นต้องเร่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถสร้างองค์ความรู้มากกว่าการสั่งสมความรู้ เพื่อยกระดับเศรษฐกิจด้วยมิติด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมผนวกกับระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตผ่านประสบการณ์ทางตรงทางอ้อมและสร้างมุมมองใหม่ และสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยมีการปรับเปลี่ยนใน 4 มิติ ดังนี้ 1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 2) ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคม 3) การยกระดับศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ และ 4) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเป้าหมายของการพัฒนาคือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่ต้องเพิ่มศักยภาพ ผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ที่กำลังประสบกับปัญหาความยากจนอย่างมากภารกิจสำคัญคือต้องทำให้บุคคลมีโอกาสด้านสังคมภายใต้บริบทความไม่แน่นอน การเปลี่ยนแปลง การปรับตัวและการไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยเน้นการป้องกันความเสี่ยงให้หลุดพ้นบ่วงกับดักรายได้ปานกลาง ด้วยการสร้างโอกาสผนวกกับการเสริมสร้างศักยภาพที่ตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณสามเหลี่ยมเศรษฐกิจของทวีปเอเชียจะมีบทบาทมากขึ้น ซึ่งกฎกติกาของโลกเดิมไม่สามารถปรับใช้ในสนามการค้าโลกใหม่และเมื่อขาดการเตรียมความพร้อมด้านการเปลี่ยนแปลงของโลกและกำหนดยุทธศาสตร์เชื่อมกับประเทศสมาชิกในอาเซียน ประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงอาจสูญเสียโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจหรือแม้แต่เสียเปรียบด้านการค้าในท้ายที่สุดแต่จุดแข็งของทรัพยากรมนุษย์ในประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงนั้นมีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ โดยส่วนที่เหลืควรเติมเต็มด้านนโยบายภาครัฐให้มีความชัดเจน มีความต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการที่ดีผนวกกับระบบเทคโนโลยี เหล่านี้ส่งผลให้ประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงสามารถก้าวกระโดดไปไกล สัมกับยุคแห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 4

คำสำคัญ : ครอบครัว, ประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขง, โลกาภิวัตน์, ประเทศกำลังพัฒนา

* อาจารย์ประจำสาขาการจัดการวัฒนธรรม คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

Globalization is changing rapidly As a result, the Mekong basin countries have to change policies and guidelines by setting policies. Get out of the loop 3 trap that hinders the development of the countries. Include 1) Medium Income Trap 2) Trapping inequality 3) Trap the developmental imbalance if the Mekong Basin countries through this trap. From countries in "developing countries" will change to "Developed countries" Therefore, it is necessary to accelerate the development of human resources to create knowledge rather than to accumulate knowledge. To upgrade the economy with the dimension of cultural diversity combined with modern technology Including lifestyle changes through direct experience. Indirect and create a new perspective and innovation the 4 dimensions are as follows. 1) Economic Wealth 2) Social Well-beings 3) Human Wisdom 4) Environmental Wellness The goal of the Mekong River Basin development group is to: Improving the quality of life of the Mekong population has improved quality of life Especially those who need to maximize their potential. The disadvantaged or those who are experiencing extreme poverty. So mission is important. Make this group "There is a social opportunity. Under uncertainty context. change Adaptation and not leaving behind Focusing on hedging against the Mekong River's members, the trap of poverty by creating handicapping opportunities and integrating with the empowerment of the individual in the Mekong River. Especially the area will play a role the rules of the original world can't be adapted to the new world trade. The lack of preparedness for global change and the establishment of a strategic link with ASEAN member countries members of the Mekong River Basin may lose their economic development opportunities or even trade disadvantages. The strengths of human resources in the MRB are diverse Biodiversity and cultural diversity. The rest should be filled with clear government policy. Good management with technology These have resulted in the Mekong countries being able to leap a lot further. The 4th Industrial Revolution (Industry 4.0)

Keyword: Family, Mekong River Country Group, Globalizations, Developing countries

บทนำ

สถานการณ์โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความสลับซับซ้อนมากกว่าในอดีต โดยผลกระทบจากการเคลื่อนตัวเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 หรือ Industry 4.0 นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทุกองค์ประกอบ เช่น ด้านธุรกิจ การลงทุนและการใช้ชีวิต ดังนั้นการปรับตัวเพื่อให้อาณาจักรรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถือเป็นโจทย์สำคัญที่หลายประเทศทั่วโลกต้องเผชิญเหมือนกัน การผลักดันนโยบายไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) เพื่อใช้เป็นต้นแบบสำหรับยกระดับขีดความสามารถในการรวมกลุ่มของประเทศในกลุ่มลุ่มน้ำโขงเพื่อการแข่งขันของกลุ่มประเทศดังกล่าวต้องสามารถแข่งขันบนพื้นฐานขององค์ความรู้ การใช้นวัตกรรมสามารถกระจายโอกาสในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะทำให้รับมือกับกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงในระดับโลกคือ ทนทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องมีความพร้อม หากแต่ยังมีมิติในด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ การจัดตั้งเขตนวัตกรรมและวัฒนธรรมของประเทศในกลุ่มลุ่มน้ำโขง ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นพลังสำคัญซึ่งจะช่วยผลักดันให้ประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงก้าวไปสู่ความยั่งยืน โดยใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 เป็นต้นแบบที่จะพาทุกชาติในกลุ่มลุ่มน้ำโขงก้าวเดินไปด้วยกัน โดยไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง การฝ่ากับดักประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงสู่ทางออกของการพัฒนาอย่างยั่งยืน : เมื่อกระแสโลกาภิวัตน์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกลุ่มลุ่มน้ำโขงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนนโยบายและแนวทาง โดยนโยบายและแนวทางดังกล่าวเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำพารัตนาว่านนามว่าประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงให้หลุดพ้นจาก 3 กับดักที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งกับดักรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำและกับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา เพราะถ้าประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงผ่านทั้งสามกับดักนี้แล้ว จากที่เคยเป็น “กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา” จะเปลี่ยนสถานะกลายเป็น “กลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว” เทียบเท่ากับประเทศอื่นในชาติตะวันตกอย่างสมภาคภูมิ

การเร่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้รู้จักสร้างองค์ความรู้มากกว่าการสั่งสมความรู้ เพื่อการยกระดับเศรษฐกิจด้วยมิติด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมผนวกกับระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิต การทำงาน การเรียนรู้ผ่านเหตุการณ์ ประสบการณ์ตรงและมุมมองใหม่ๆ พร้อมทั้งเร่งสร้างสรรค์นวัตกรรม “กล่าวว่า ประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงกำลังพยายาม เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส” เพราะแทนที่จะรอให้โลกเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาแล้วรอให้เกิดวิกฤตการณ์ ปัญหาร้ายแรงต่าง ๆ คุณความมาถึงตัว ประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงมีศักยภาพความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อการรับมือกับวิกฤตการณ์ ปัญหาร้ายแรงต่าง ๆ ซึ่งจะเข้ามาท้าทายประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขง โดยมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจมาสู่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า Value - Based Economy เพื่อพาประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำทางสังคมและกับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา โดยมีการปรับเปลี่ยนใน 4 มิติ (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2555) ดังนี้

มิติที่ 1 ความมั่นคงทางเศรษฐกิจในประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขง (Economic Wealth) โจทย์ใหญ่ของประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงในปัจจุบันคือ ต้องลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยมุ่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ โดยเปลี่ยนจากเน้นภาคการผลิตสินค้าสู่การจัดการภาคบริการเพิ่มขึ้น

มิติที่ 2 ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคมประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขง (Social Well-beings) ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันลดระดับความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกษตรกรในประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงรู้จักใช้เทคโนโลยีด้านการเกษตรเพื่อสร้างรายได้ให้เพิ่มมากขึ้น ยกย่องธุรกิจเอสเอ็มอีหรือวิสาหกิจชุมชนด้วยเทคโนโลยี สร้างนวัตกรรม สร้างระบบสวัสดิการอย่างมีคุณภาพ

มิติที่ 3 การยกระดับศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ในประเทศกลุ่มน้ำโขง (Human Wisdom) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนามาตรฐานของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ การยกระดับคุณภาพของแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานและทิศทางการพัฒนาของประเทศกลุ่มน้ำโขง

มิติที่ 4 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในประเทศกลุ่มน้ำโขง (Environmental Wellness) การพัฒนาเศรษฐกิจต้องควบคู่ไปกับการสร้างสังคมที่น่าอยู่ เช่น ปัญหาการปล่อยมลพิษ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีพื้นที่ทางการเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีระบบการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มน้ำโขง ให้มีความพร้อมภายใต้ความไม่แน่นอนเพื่อก้าวสู่ประเทศพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถประเมินคุณค่าได้ เพราะมนุษย์เป็นฟันเฟืองสำคัญที่จะนำพาประเทศกลุ่มน้ำโขงให้ก้าวเดินไปข้างหน้าอย่างมั่นคง ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นเรื่องลำดับแรกในนโยบายด้านการพัฒนาประเทศกลุ่มน้ำโขง เปรียบเสมือนขั้นตอนการเตรียมเมล็ดพันธุ์ชุดใหม่ให้พร้อมก่อนลงดิน และเลี้ยงดูให้เติบโตเป็นพันธุ์ไม้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์แข็งแรง เป้าหมายของการพัฒนาประเทศกลุ่มน้ำโขง คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศกลุ่มน้ำโขงให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่ต้องเพิ่มเติมศักยภาพ ผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ที่กำลังประสบกับปัญหาความยากจนอย่างมาก ดังนั้นภารกิจสำคัญคือ ต้องทำให้บุคคลกลุ่มนี้ “มีโอกาสทางสังคม (Social Mobility)” ซึ่งทรัพยากรในกลุ่มน้ำโขงภายใต้บริบทความไม่แน่นอน การเปลี่ยนแปลง? การปรับตัว? และการไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยเน้นการป้องกันความเสี่ยงแก่สมาชิกในครอบครัวกลุ่มน้ำโขงหลุดพ้นกับดักความยากจน ด้วยการสร้างแต้มต่อพร้อมกับสร้างโอกาสผนวกกับการเสริมสร้างศักยภาพไปทีละส่วนของบุคคลในครอบครัวกลุ่มน้ำโขง ประกอบด้วย

1. การเติมเต็ม (Refill) หมายถึง การให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่สมาชิกในครอบครัวกลุ่มน้ำโขงที่ยังขาดรายได้ ไม่มีอาชีพ ประสบปัญหาทางสังคมหรือได้รับผลกระทบจากปัญหาสังคม รวมถึงการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน การจ้างงานและการสร้างเครือข่าย เช่น โครงการสนับสนุนการสร้างอาชีพ การช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น

2. การปฏิรูป (Reform) หมายถึง วิธีการหาและสร้างแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาทักษะและศักยภาพของสมาชิกในครอบครัวกลุ่มน้ำโขง โดยการให้ความรู้ สร้างและส่งเสริมโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในสังคม เช่น การปฏิรูประบบด้านการจัดการของประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มน้ำโขง เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด โดยในระยะยาวเมื่อใดที่ประเทศสมาชิกในกลุ่มน้ำโขงได้รับความรู้และการสนับสนุน พัฒนาทักษะได้รับการคุ้มครองป้องกันจากความเสี่ยงภัยและความยากจน สามารถเข้าถึงระบบศึกษา ระบบสาธารณสุข ด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการและความเท่าเทียมด้านอื่น ๆ เมื่อนั้นประเทศสมาชิกในกลุ่มน้ำโขงจะสามารถหลุดพ้นจากวงจรความยากจนและสามารถมีความพร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งของ การขับเคลื่อนประเทศสมาชิกในกลุ่มน้ำโขงไปสู่ประเทศพัฒนาได้ในที่สุด

วิธีการหาและสร้างแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน มีดังนี้

(1) การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มน้ำโขงให้พร้อมก้าวสู่ประเทศพัฒนา

การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มน้ำโขงให้พร้อมเหมือนกับการเตรียมเมล็ดพันธุ์ก่อนนำไปปลูก ดังนั้นขั้นตอนแรกจึงเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์รวมทั้งการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญคือ ช่วยให้หลุดพ้นจากความเหลื่อมล้ำและสร้างสรรค์สังคมที่มีความมั่นคงในทุกมิติ

(2) การพัฒนาคลัสเตอร์เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต

นโยบายของแต่ละประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงมีทั้งความเหมือนและความแตกต่าง โดยส่วนใหญ่ภาครัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายจากส่วนกลางซึ่งเป็นการสั่งการแบบเบ็ดเสร็จสู่ประชาชนในประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขง โดยรัฐบาลได้คัดเลือกพัฒนา 10 อุตสาหกรรมแห่งอนาคต ภายใต้เป้าหมายหลักของการปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้าง เพื่อเปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาเทคโนโลยีจากภายนอกเป็นส่วนใหญ่มาสู่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการพัฒนาเทคโนโลยีของตนเองในระดับเหมาะสม ขึ้นตอนนี้เปรียบได้กับการ “ปักชำ” สู่การมี “รากแก้ว” ของตนเอง คือ การส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ เทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์

(3) การส่งเสริมผู้ประกอบการ

ธุรกิจขนาดใหญ่ทำหน้าที่เปรียบเสมือนต้นไม้อใหญ่สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับป่าเศรษฐกิจของประเทศ ต้นไม้ขนาดเล็กและขนาดย่อมต่าง ๆ มีส่วนสำคัญไม่แตกต่างกัน เพราะป่าไม้จะอุดมสมบูรณ์ ต้องอาศัยระบบนิเวศที่พึ่งพาอาศัยกันทำหน้าที่ประสานสอดคล้องซึ่งความท้าทายคือ ทำอย่างไรที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการให้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการคิดมาสู่การสร้างมูลค่าและขับเคลื่อนนวัตกรรม ทั้งนี้ต้องไม่ลืมว่าบริบทของแต่ละประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงมีข้อจำกัด ทักษะและศักยภาพซึ่งแตกต่างกันไป ด้วยข้อจำกัดและความหลากหลายของวัฒนธรรมในประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขง ประกอบด้วย สาธารณรัฐประชาชนจีน ลาว พม่า เวียดนามและไทย ซึ่งแม่น้ำโขงมีความยาวกว่า 4,880 กิโลเมตร มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 10 ของโลก มีความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์เสี่ยงสูญพันธุ์มากกว่า 430 ชนิด สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกกว่า 800 ชนิด นกกว่า 1,200 ชนิด ปลากว่า 1,100 ชนิด และพันธุ์พืชกว่า 20,000 ชนิด อีกทั้งมีการค้นพบสายพันธุ์ใหม่ในแม่น้ำโขงทุกปี ด้วยเหตุผลดังกล่าวด้านความหลากหลายทางชีวภาพของแม่น้ำโขง ส่งผลให้มีชุมชนและมนุษย์จำนวนกว่า 60 ล้านคน ได้พึ่งพาแม่น้ำโขงสายน้ำแห่งการดำรงชีวิต ฉะนั้นภาครัฐต้องประสานความร่วมมือพร้อมทั้งดัดศักยภาพที่สำคัญและโดดเด่นของกลุ่มประเทศที่แม่น้ำโขงไหลผ่านให้มีความเหมาะสมและให้กลายเป็นเป้าหมายที่เป็นจริงได้ ดังนี้

3.1) เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farmers) สู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นด้านการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farmers) เสริมสร้างระบบนิเวศที่เอื้อประโยชน์ต่อการเกษตรสมัยใหม่ พร้อมสร้างเครือข่ายภาคการเกษตรในประเทศสมาชิกกลุ่มลุ่มน้ำโขงเพื่อการรวมตัวอย่างเข้มแข็ง ส่งผลด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงให้มีรายได้ที่มั่นคงและหลุดพ้นจากความยากจน

3.2) การสร้างนวัตกรรมแก่ธุรกิจ SMEs โดยการวางพื้นฐานอุตสาหกรรมโรงงานเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสู่ระบบอุตสาหกรรมตามบริบทและศักยภาพของประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขง พร้อมทั้งตั้งเป้าหมายของการเพิ่มรายได้และเพิ่มสัดส่วนในค่า GDP ของธุรกิจ SMEs

3.3) การเปลี่ยนธุรกิจภาคบริการแบบดั้งเดิมเป็น High Value Services ยกระดับธุรกิจบริการที่มีศักยภาพมาสู่ธุรกิจที่มีมูลค่าสูงขึ้นด้วยความคิดสร้างสรรค์และเพิ่มคุณค่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงอาศัยผลประโยชน์ที่ได้รับจากภาคบริการเพิ่มขึ้น ประกอบด้วยธุรกิจจำนวน 6 ประเภท ประกอบด้วย

- ธุรกิจบริการด้านสุขภาพและการแพทย์ (Wellness & Medical Services)
- ธุรกิจบริการด้านดิจิทัลคอนเทนต์ (Digital Content Services)
- ธุรกิจบริการด้านการต้อนรับ (Hospitality Services)
- ธุรกิจบริการด้านการศึกษา (Education)
- ธุรกิจบริการวิชาชีพเฉพาะ

- ธุรกิจบริการด้านโลจิสติกส์การค้า

3.4) การส่งเสริมและพัฒนาสตาร์ทอัพ ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง (High Potential Startups) ให้เป็นทัพหน้าที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงในอนาคต พร้อมกับสร้างระบบนิเวศที่เหมาะสมของทรัพยากรกลุ่มน้ำโขง ที่มีศักยภาพพร้อมรองรับธุรกิจสตาร์ทอัพในทุกด้าน เช่น การลงทุน ความพร้อมด้านการตลาดหุ้นเพื่อขยายธุรกิจหรือออกสู่ตลาดและผลักดันให้ประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงเป็น “ศูนย์กลางและปลายทางการลงทุนสตาร์ทอัพในอาเซียน”

(4) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง

การกระจายการเติบโตในระดับภูมิภาคกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างฐานของประเทศให้แข็งแกร่ง ขณะเดียวกันจังหวัดต่าง ๆ ต้องมีกลไกและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจร่วมกัน รัฐบาลต้องส่งเสริมการจ้างงาน การลงทุนในประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงและการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม รวมทั้งสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและระบบตลาดของประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงให้แข็งแกร่งและเข้าถึงได้ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับจังหวัด ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ การจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมในประเทศสมาชิกกลุ่มลุ่มน้ำโขงจะช่วยกระจายโอกาสและความมั่นคงที่เคยกระจุกตัวเฉพาะบางพื้นที่สู่ประเทศอื่นในกลุ่มน้ำโขง เช่น ศูนย์นวัตกรรมด้านเกษตรและอาหาร ศูนย์นวัตกรรมด้านสังคม ผู้สูงอายุ ศูนย์นวัตกรรมด้านเมืองอัจฉริยะ ศูนย์นวัตกรรมด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์และทำให้แต่ละประเทศมีความเข้มแข็งสูง ด้วยยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องของแต่ละประเทศ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและลดการสูญเสียด้านการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งปิดกั้นโอกาสการแทรกแซงทางการเมืองหรือการใช้อำนาจประชานิยมของนักการเมือง (พัชร นิยมศิลป์, 2556, หน้า 18-32)

(5) การบูรณาการประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงสู่ประชาคมโลก

เมื่อป่าเศรษฐกิจภายในของประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงเจริญงอกงามแล้ว สิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งคือ การมองหาจุดยืนของประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงบนเวทีระดับโลกซึ่งความท้าทาย คือ การเปลี่ยนสมรภูมิด้านการค้าจากประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขง (ระบบตลาดเดียว) เป็นระบบการตลาดที่เหมือนกันทั่วโลก (One World, One Market) ตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นไปได้ว่ายุทธศาสตร์การค้าการลงทุนแบบเดิมอาจใช้ไม่ได้ผลอีกต่อไป โดยเฉพาะเมื่อกระแสของเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้น ยิ่งกว่านั้นระยะเวลาประมาณ 30-40 ปีข้างหน้า จะเกิดการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวทางเศรษฐกิจจากโลกตะวันตกมาสู่โลกตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณสามเหลี่ยมเศรษฐกิจของทวีปเอเชียหรือเรียกว่า “The New United States of Asia (The New USA)” จะมีบทบาทมากขึ้น ประกอบด้วย ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (นำโดย ประเทศจีน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้) ภูมิภาคเอเชียใต้และอินเดียและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สิ่งที่กำลังข้างต้นหมายความว่ายุทธศาสตร์และกฎกติกาของโลกเดิมอาจใช้ไม่ได้ในสนามการค้าโลกใหม่และถ้าหากขาดการเตรียมความพร้อมรับมือด้านการเปลี่ยนแปลงของโลกและกำหนดยุทธศาสตร์เชื่อมกับประเทศสมาชิกในอาเซียน ประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงอาจสูญเสียโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจหรือแม้แต่เสียเปรียบด้านการค้าในท้ายที่สุด (ประจักษ์ ผื่นพรม, 2557)

ประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงต้องมีการปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เพราะพบแรงปะทุจากภายใน คือ เรื่องของความเหลื่อมล้ำสูง เรื่องของความขัดแย้งหรือเรื่องทุจริตคอร์รัปชัน แรงกดดันจากภายนอก ทั้งเรื่องของเทคโนโลยี เรื่อง Disruption เรื่องของกระแสโลกาภิวัตน์ กระแส Digitization รวมถึงภัยคุกคามด้านยาเสพติด การก่อการร้ายหรือโรคระบาด ดังนั้นถ้าประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงดำรงชีวิตแบบเดิม ในขณะที่มีแรงกดดันจากภายนอกและภายในเกิดการปะทุขึ้น ประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงมีโอกาสที่จะดำรงได้ยาก ปัจจุบันเครื่องยนต์ที่ขับเคลื่อนของประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขง ถ้ายืนยันที่จะใช้งานต้องมีอุปสรรค เพราะระยะเวลา 50-60 ปีที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนเครื่องยนต์สำหรับขับเคลื่อนการดำเนินงาน ดังนั้นต้อง

ถือโอกาส ในการจัดโครงการประกวดบทความทางวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี กล่าวว่าประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงต้องมีการปฏิรูปครั้งใหญ่ซึ่งเป็นการถอดรหัสที่จะนำพาประเทศ สมาชิกก้าวเดินไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ของโลกที่เปลี่ยนแปลง ระหว่าง ศตวรรษที่ 20 คาบเกี่ยวกับ 21 พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างจำนวนมาก ปัจจุบันพบว่าเราอยู่ในโลกใหม่ที่ วัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมด้านการเรียนรู้ วัฒนธรรมในการทำงานแตกต่างจากเดิมอย่างสิ้นเชิง (กระทรวงการต่างประเทศ, 2555)

อุปสรรคและโอกาสสำหรับมนุษย์และทรัพยากรในลุ่มน้ำโขง จัดได้ว่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพในตัวเอง ระดับหนึ่ง จุดแข็งของมนุษย์และทรัพยากรในลุ่มแม่น้ำโขง มีความหลากหลายและมิติต่าง ๆ ตรงกันข้ามมนุษย์ในประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงมักมองข้ามในหลายเรื่อง เช่น กระแสสังคมไร้วัฒนธรรมตะวันตกและการดูแลสิ่งแวดล้อม ของประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขง แต่หารู้ไม่ว่าแท้จริงมนุษย์และทรัพยากรในลุ่มแม่น้ำโขงมีความหลากหลาย อย่างมาก เช่น ช่วงเวลาที่ประเทศไทยประสบปัญหาด้านการเมือง ความไม่มีเสถียรภาพในทางการเมืองในช่วงเวลาที่ผ่านมา การเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ติดลบแสดงว่าประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงมีศักยภาพและความพร้อมสูง เศรษฐกิจของประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงกระทบกระเทือนน้อยมาก สิ่งนั้นเป็นนัยยะว่าประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงมีศักยภาพระดับหนึ่ง ส่วนที่เหลือควรเติมเต็มด้านนโยบายภาครัฐให้มีความชัดเจน มีความต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการที่ดีและเพิ่มเติมด้วยเทคโนโลยี ซึ่งประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงสามารถก้าวกระโดดไปไกลอีก มาก

มนุษย์และทรัพยากรในลุ่มน้ำโขงมีศักยภาพ มีเรื่องของความหลากหลายเชิงชีวภาพกับความหลากหลาย เชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะเรื่องอาหาร การเกษตร การท่องเที่ยว สมุนไพรหรือความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่ ระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงขาดความชัดเจนและขาดความต่อเนื่องเชิงนโยบาย ขาดการ บริหารจัดการที่ดี เพราะฉะนั้นภาคการเกษตรกรรมของประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขง ยังมีลักษณะที่เรียกว่า “ทำ มาก ได้น้อย” ทั้งที่ถ้าเพิ่มการจัดการที่ดีลงไปสามารถทำให้ประเทศสมาชิกในกลุ่มลุ่มน้ำโขงมีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนาเป็น Smart Farmers จากทำมากได้น้อยให้เป็นทำน้อยได้มากหรือเกษตรกรรมผลิตสิ่งใดก็จำหน่ายไป ลักษณะนั้น ซึ่งถ้าเราสามารถเปลี่ยนผลิตภัณฑ์เหล่านี้ให้กลายเป็นนวัตกรรมแทนที่จะขายข้าวเป็นเมล็ด ถ้าเราขายข้าว หอมมะลิหรือข้าวที่มี GI หรือแหล่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์หรือใช้นวัตกรรมด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมไปราคา สินค้าจะเพิ่มเป็นสิบเท่าหรือถ้านำผลิตภัณฑ์ข้าวมาสกัดเอมไซม์ทำเป็นเครื่องสำอาง มูลค่าสินค้าสามารถเพิ่มเป็น ร้อยเท่า

ผู้คน สังคม วัฒนธรรมกับปฏิบัติการข้ามพรมแดน

กลุ่มวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงเป็นที่อาศัยของหลายกลุ่มชาติพันธุ์ประกอบด้วย จีน ไทย ลาว กัมพูชา พม่า และ เวียดนาม ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกันหลายประเทศนับเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญซึ่งมีความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ดนตรี ค่านิยม ทั้งที่มีความคล้ายคลึงและแตกต่างกัน แต่ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งมีการเดินทางไปมาหาสู่ มีการค้าขาย และกิจกรรมอื่นร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ส่งผลให้วัฒนธรรม ของแต่ละประเทศ มีทั้งที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตน ขณะที่มีความคล้ายคลึงในบางส่วนของกาารดำเนินวิถีชีวิต กล่าวได้ว่าไทย ลาว กัมพูชา มีรากเหง้าวัฒนธรรมเดียวกัน จึงมีความคล้ายคลึงของมรดกร่วมทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย (นฤตม์ เจริญศรี, 2550)

1) ด้านภาษา (ไทย ลาว กัมพูชา) มีตัวอักษรและคำซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกัน โดยได้รับอิทธิพล มาจากภาษาสันสกฤต โดยคนไทย ลาว กัมพูชา สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ อย่างไรก็ตาม ภาษาเขมรมีความแตกต่าง จากภาษาเพื่อนบ้าน เนื่องจากไม่มีเสียงวรรณยุกต์

2) ด้านศิลปะการแสดงเรื่องรามเกียรติ์ เป็นมรดกร่วมทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของอาเซียน โดยมีเค้าโครงเรื่องมาจาก รามายณะของอินเดีย ซึ่งเป็นนิทานที่แพร่หลายอยู่ทั่วไปในภูมิภาคเอเชียใต้ ต่อมาอารยธรรมอินเดียได้แพร่หลายเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งผลให้เรื่องรามายณะแพร่หลายไปทั่วภูมิภาค โดยแต่ละชาติได้ปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของประเทศตน จนกลายเป็นวรรณคดีประจำชาติ เช่น ไทย ลาว พม่า กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย ล้วนมีวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์เป็นวรรณคดีประจำชาติทั้งสิ้น

3) ด้านดนตรี นาฏศิลป์ การแสดงระบำรำฟ้อนของไทย ลาว กัมพูชา มีความคล้ายคลึงกัน รวมทั้งเครื่องดนตรีที่ได้รับอิทธิพลระหว่างกัน แต่มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวัฒนธรรมประเพณีของประเทศตน ทั้งนี้ด้วยสภาพภูมิศาสตร์และลักษณะการประกอบอาชีพที่เป็นเกษตรกรรม ส่งผลต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยบริเวณใกล้เคียงกัน

4) ด้านประเพณีสงกรานต์ เป็นประเพณีปีใหม่ของประเทศไทย ลาว กัมพูชา พม่า ชนกลุ่มน้อย ชาวไท แดงเวียดนามและมณฑลยูนนานของจีน ศรีลังกาและทางตะวันออกของประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นประเพณีเก่าแก่โดยสืบทอดตั้งแต่สมัยโบราณพร้อมกับประเพณีตรุษ จึงมีการเรียกรวมกันว่า ประเพณีตรุษสงกรานต์ หมายถึง ประเพณีส่งท้ายปีเก่าและต้อนรับปีใหม่

ลุ่มน้ำโขงเป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมโบราณที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของโลก เช่น เมืองสิบสองปันนา เมืองหลวงพระบาง เมืองเชียงแสน นครวัดนครธม บ้านเชียง - อุดรธานี วัดภูเขวงจำปาสัก ฯลฯ

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินการทุกอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของทรัพยากรมนุษย์ กลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงต้องมีการบูรณาการความร่วมมือด้านความหลากหลายและความแตกต่างด้านวัฒนธรรม เพื่อการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรมนุษย์ไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 เป็นคนที่ เป็น Digital Mekong River ไม่ใช่ Analog Mekong River เพราะครอบครัวลุ่มน้ำโขงไม่สามารถหลีกเลี่ยงความเป็น Digital ได้ ขณะเดียวกันต้องทำให้คนและทรัพยากรในลุ่มแม่น้ำโขง เป็น Global Mekong River คือ การเป็นกลุ่มประเทศที่มีความภูมิใจในวัฒนธรรม ด้านต่าง ๆ ของประเทศตนแต่สอดคล้องความเป็นสากล เพราะสิ่งนี้คือสิ่งของกระแสโลกาภิวัตน์ที่กลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงไม่สามารถปฏิเสธโลกของเทคโนโลยีในอนาคตได้ ดังนั้นมนุษย์ในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงต้องพัฒนาสู่ระดับที่เพิ่มขึ้น โดยการสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นชาวลุ่มน้ำโขง มีความต้องการที่จะนำเสนอทรัพยากรในลุ่มน้ำโขง เพราะเป็นสาระสำคัญของบริบทประเทศกลุ่มน้ำโขง สุดท้ายมนุษย์ในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงต้องคิดแบบ 4.0 เพราะฉะนั้นหัวใจของการดำเนินงานประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ต้องพัฒนาตนเองอย่างไรที่จะปฏิบัติความคิด ปฏิรูปตนเอง ถ้าทุกคนไม่ดูถูกตนเอง ร่วมมือเดินไปข้างหน้าและระยะเวลา 3-5 ปี ต้องมีสิ่งที่เป็นรูปธรรมเกิดขึ้น ฉะนั้นเราต้องเริ่มเปลี่ยนที่ตัวเราก่อนที่จะเปลี่ยนโลก เพราะทุกคนมีศักยภาพ ถ้าเริ่มจากการเปลี่ยนวิธีคิดของคนได้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการขยับ เรื่อง Stronger Together ต้องร่วมมือด้านการวางแผนงาน วิเคราะห์ผลได้ ผลเสียในมิติต่าง ๆ อย่างสมดุล โดยกระบวนการคิดต้องถูกทำนองคลองธรรม คิดประโยชน์ส่วนรวมเพื่อผู้อื่น ฉะนั้นองค์การฯ เริ่มขยับในหลายมิติ บางส่วนเป็นเรื่องดิจิทัล บางส่วนเป็นเรื่องเทคโนโลยี บางส่วนเป็นเรื่องนโยบายหรือบางส่วนเป็นการยกระดับครอบครัวลุ่มน้ำโขงกับบริบทความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ประเทศกลุ่มน้ำโขงต้องมีทิศทาง การดำเนินงานที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลนี้ ด้านกระบวนการดำเนินงานจึงไม่ได้ฝากความหวังกับภาครัฐบาลเพียงลำพัง แต่ประเทศกลุ่มน้ำโขงต้องมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เดินหน้าไปด้วยกันโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา, 2557)

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พลังงานและการพัฒนาที่ยั่งยืน

กระแสเรียกร้องในสังคมที่ต้องการให้พัฒนานั้นคำนึงถึงการอยู่รอดและการกินอยู่ดีของมนุษย์ในอนาคตร่วมกัน จึงเป็นเหตุให้มีความยั่งยืนเข้ามาเป็นองค์ประกอบการพัฒนาและกระบวนการตัดสินใจ ด้วยเหตุนี้การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาเพื่อบรรลุถึงความต้องการของมนุษยชาติในปัจจุบัน ขณะเดียวกันก็ต้องไม่เป็นการลดทอนหรือเบียดบังโอกาสที่จะบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในอนาคตด้วย มนุษย์จะสามารถปฏิบัติได้ตามนัยนี้ ต้องเข้าใจธรรมชาติและกระบวนการพัฒนาสังคมที่เน้นคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งไม่ใช่เฉพาะทางวัตถุเท่านั้น จำเป็นต้องประกอบด้วยความสุขทางร่างกายและจิตใจด้วย ดังนั้น พื้นฐานที่จะต้องมีในกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ นิเวศวิทยา เศรษฐศาสตร์ และจริยธรรม เพราะความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม (environmental integrity) ความมั่นคงทางนิเวศวิทยา (ecological security) ประสิทธิภาพของการจัดการในทางเศรษฐกิจ (economic efficiency) และความยุติธรรม (equity) ทั้งต่อมนุษย์รุ่นปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความยุติธรรมกับการพัฒนาทุกส่วนไม่ใช่เฉพาะด้านเศรษฐกิจอย่างเดียว การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นสิ่งจำเป็นแต่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมคือ ต้องดำเนินการอย่างถูกต้อง รอบคอบและมีการจัดการที่ดี ทั้งด้านวัตถุและการยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตเท่ากับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะถ้ามุ่งเร่งพัฒนาเฉพาะทางด้านวัตถุอย่างเดียว มนุษย์จะไม่สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขได้ เพราะยังต้องเผชิญกับปัญหาภาวะมลพิษต่าง ๆ เช่น อากาศเสีย น้ำเน่า เสียดัง เป็นต้น

โดยระยะเวลาที่ผ่านมาครอบครัวลุ่มน้ำโขงให้ความสำคัญกับการส่งเสริม พัฒนา ผลักดัน โดยเน้นด้านระบบเศรษฐกิจ แต่ละยุคแต่ละเรื่องสุขภาวะทางสังคม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขาดการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้พลังงานและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะด้านทรัพยากรมนุษย์ ฉะนั้นหลังจากนี้ครอบครัวลุ่มน้ำโขงต้องเริ่มจากกระบวนการความคิดและการวางแผนร่วมกันของครอบครัวลุ่มน้ำโขง โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเข็มทิศเพื่อการสร้างความสมดุลระหว่าง Economic Wealth, Social Well-beings, Environmental Wellness และ Human Wisdom

ดังนั้นครอบครัวลุ่มน้ำโขงต้องให้ความสำคัญเพื่อการสร้างความสมดุลเพื่อที่จะหลุดออกจาก 3 ประเภท คือ 1) กับดักที่เรารวยมากกว่านี้ไม่ได้ 2) กับดักรายได้ปานกลางต้องกล้าคิดว่าจะรวยขึ้นอย่างไรกระจายตัวไม่ใช่รวยกระจุกตัว เพราะครอบครัวลุ่มน้ำโขงมีความเหลื่อมล้ำสูง และ 3) ต้องรวยอย่างยั่งยืน ไม่สร้างความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อม ฉะนั้นต้องสร้างความสมดุลคือ ทำอย่างไรให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนของทุกมิติโดยการใช้ปัญญา ตั้งแต่ Local Wisdom ภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้านไปจนถึงเรื่องเทคโนโลยี การวิจัยพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ ใช้ปัญญาให้มากขึ้น เพื่อส่งผลให้ประเทศกลุ่มลุ่มน้ำโขงมีการสร้างคุณค่าและมูลค่าได้มาก โดยทิศทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พลังงานและการพัฒนาที่ยั่งยืนของครอบครัวลุ่มน้ำโขง ส่วนหนึ่งคือการสรุปและถอดบทเรียนในอดีตเพื่อไม่ให้เดินซ้ำอย่างก้าวที่ผิดพลาด โดยในอดีตครอบครัวลุ่มน้ำโขงนิยมยึดมูขาคติมหาอำนาจหายใจ ขอบการปักชำ ซึ่งเทคโนโลยีก็ไม่ใช่ของครอบครัวลุ่มน้ำโขง ซึ่งเรากล่าวแก่ครอบครัวลุ่มน้ำโขงว่าเป็นประเทศที่ทันสมัยแต่ไม่พัฒนาคือ เหมือนกับกลุ่มครอบครัวลุ่มน้ำโขง แต่กล่าวถึงด้านระบบเทคโนโลยี ครอบครัวลุ่มน้ำโขงเป็นผู้ผลิตได้ด้วยตนเองหรือไม่ คำตอบคือ ไม่ใช่ ณ วันนี้ครอบครัวลุ่มน้ำโขงต้องสร้างและบำรุงรักษาแก้วให้มีความสมบูรณ์ เปลี่ยนจากการทำมากได้น้อย เป็นทำน้อยได้มาก เปลี่ยนจากโภคภัณฑ์เป็นนวัตกรรม (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560, หน้า 4-17)

สรุปได้ว่า การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่เจริญก้าวหน้าอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาทางเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมนั้น จะต้องมีการบูรณาการหรือประสานประโยชน์เข้าด้วยกัน ระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะต้องมีการวางแผนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ

ให้เหมาะสมและคำนึงถึงสภาพการที่อำนวยให้ของทรัพยากรที่มีอยู่ ดังนั้นสังคมที่จะพัฒนาอย่างยั่งยืนจะต้องพิจารณาจากหลายๆ องค์ประกอบ

เมืองชายแดน/การท่องเที่ยวชายแดน

ศักยภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว กลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ฉะนั้นกลุ่มประเทศเหล่านี้จึงเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน ได้มีกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำหนดให้มีผังเมืองเฉพาะสำหรับการท่องเที่ยวเมืองชายแดนที่สำคัญ เพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวสู่สากล การส่งเสริมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนจึงเป็นช่องทาง การสร้างงานและการพัฒนาภูมิภาคของทั้งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน จึงควรที่จะศึกษารูปแบบการบริหารและพัฒนาเมืองชายแดนของประเทศ เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงให้เป็นประตูเศรษฐกิจ (Gate Way) และมีความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยให้ทั้งสองประเทศได้รับผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย (Win – Win Strategy) จังหวัดดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ และเป็นเมืองหลักในการสนับสนุนการค้าของชุมชนชายแดนทั้งทางบกและทางน้ำ ซึ่งได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาโครงข่ายเส้นทางคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศเชื่อมโยงกับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ปัจจุบันเมืองครีและประชาชนให้ความสนใจที่จะเข้าไปทำการค้าและท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ปริมาณการค้าและการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เกิดปัญหาด้านความขัดแย้งและการเข้าถึงข้อมูลในด้านการค้าและการท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย และแยกส่วน อีกทั้งไม่มีการเผยแพร่อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องของการพัฒนาเมืองชายแดนที่รับนโยบายจากส่วนกลางมาบริหารพัฒนาเมือง และความพร้อมขององค์กรและประชาชนในท้องถิ่นสำหรับเตรียมตัวเพื่อรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงสามารถเติบโตได้มากกว่าปัจจุบัน แต่พบว่าปัญหาในระยะเวลาที่ผ่านมา ไม่มีการศึกษาว่าศักยภาพของคนและทรัพยากรในกลุ่มแม่น้ำโขง มีสิ่งใดซึ่งสามารถส่งผลด้านการท่องเที่ยวของเมืองชายแดน แต่ด้านความหลากหลายเชิงชีวภาพกับความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดเรื่องของเกษตร อาหาร ท่องเที่ยว สมุนไพร ซึ่งไม่ใช่แค่เรื่องของการท่องเที่ยว บางเรื่องของอุตสาหกรรมหรือธุรกิจเชิงสุขภาพ Wellness Spa กลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงสามารถไปเปิดในประเทศอื่นได้ อีกทั้งอุตสาหกรรมโรงแรมหรือดิจิทัลคอนเทนต์ เอนเตอร์เทนเมนต์ รวมถึงโลจิสติกส์ต่าง ๆ หรือเรื่องของการศึกษาและกิจกรรมนันทนาการเช่นเรื่องของมวย ทั่วโลกมีสำนักสอนมวยอยู่จำนวน 3 หมื่นกว่าแห่งหรือเรื่องของอาหารที่มีสมุนไพรและอรรถประโยชน์ ซึ่งมีอัตลักษณ์ไม่เหมือนของหลายประเทศ ร้านอาหารกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงทั่วโลกมีหมื่นกว่าแห่ง แสดงว่าอาหารกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงเป็น 1 ใน 5 อาหารของโลก แต่เรากลับไม่มีความภาคภูมิใจด้านการท่องเที่ยว มีวิธีการใดที่ทำให้กลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางอันดับต้น ที่คนทั่วโลกอยากมาเที่ยว เพราะฉะนั้นทำอย่างไรนักท่องเที่ยวถึงต้องการมาเยือนวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขง เพราะยังมีช่องว่างสำหรับการเติบโตอยู่เพียงแต่ว่าทิศทางหรือการพัฒนา ทรัพยากรในกลุ่มแม่น้ำโขง ในอดีตยังไม่ชัดเจน กลุ่มคนในลุ่มแม่น้ำโขงจะร่วมกันประชาสัมพันธ์เรื่องใด รวมทั้งเรื่องของการบริหารจัดการเป็นเรื่องใหญ่ อีกอย่างคือแต่เดิมรัฐบาลก็ทำไปส่วนหนึ่ง ภาคเอกชนก็ต่างตนต่างทำ ฉะนั้นรัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม คือ ต้องสหอภิบาลการดำเนินงานร่วมกัน ควรวางแผนและพัฒนาแบบบูรณาการ เพื่อรองรับผลกระทบจากการค้าและการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้ภาครัฐและเอกชนสามารถนำองค์ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน และเพื่อประโยชน์ในการวางแผนกำหนดนโยบายที่สำคัญต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ ประชาชนทั่วไปยังสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้สำหรับการท่องเที่ยวและการค้าชายตามแนวชายแดน เพื่อการพัฒนาการค้าและการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงอย่างยั่งยืนต่อไป (Boniface, Priscilla, 2003; Clarke, Jackie, 2005)

ความมั่นคง

นอกจากเรื่องบริหารจัดการและนโยบายไม่ต่อเนื่องอุปสรรคด้านอื่นที่สำคัญและส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่คือ ปัญหาการสร้างเขื่อนซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วนและทำลายระบบนิเวศในลุ่มน้ำโขง ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้มีรายได้น้อยและต้องพึ่งพาการดำรงชีวิตผ่านของระบบนิเวศในลุ่มน้ำโขง เพื่อการดำรงชีวิต เช่น หลังจากการสร้างเขื่อนประเทศที่อยู่หลังเขื่อนเกิดปัญหาน้ำกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ปากแม่น้ำ ทำให้ตะกอนซึ่งเป็นปุ๋ยคุณภาพดีไหลไปไม่ถึงปากแม่น้ำและการกักน้ำยังอาจส่งผลให้น้ำเค็มหนุนขึ้นมาตามลำน้ำสูงกว่าปกติ ทำให้พื้นที่เกษตรในบริเวณปากแม่น้ำเสียหาย แม้กระทั่งด้านความเชื่อ เพราะความเชื่อเป็นจุดเริ่มต้นของทุกอย่างหรือเป็นจิตวิญญาณของการกระทำส่งผลให้เกิดสิ่งที่เป็นรูปธรรมด้านต่าง ๆ เช่น เรื่องการเกษตรและเรื่องอาหาร ถ้ากลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงมีความเชื่อที่สามารถทำได้ดีกว่านี้ ทำอย่างจริงจัง มีเป้าหมายชัดเจน เปลี่ยนระบบการเกษตรแบบเก่าให้เป็นปัจจุบัน แต่กลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงขาดความเชื่อมั่นในทรัพยากรมนุษย์ของตนมีหน้าซ้อย่างถูกวัฒนธรรมของตน ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่ต้องแก้ไขกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงต้องมีความเป็นชาตินิยม มีความภูมิใจในความเป็นกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง ต้องตระหนักว่าสิ่งนี้คือตัวตนของเรา สิ่งที่เรามีและสิ่งนั้นไม่ได้มีเพียงคุณค่าแต่มีมูลค่าที่สามารถต่อยอดหรือพัฒนาเป็นนวัตกรรมใหม่ได้ด้วย ส่วนองค์ประกอบเพิ่มเติมเรื่องความ Hi Tech หรือสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อนำมาเสริมศักยภาพเหล่านี้ให้พัฒนาก้าวไกลยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงมีต้นทุนมหาศาลอยู่แล้ว เพียงแต่ต้องรู้จักการประยุกต์ เสริม เติบ แต่ง ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นผนวกกับเทคโนโลยี การบริหารจัดการ นโยบายที่ชัดเจนบวกกับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต Start up ความเป็นลุ่มแม่น้ำโขง แต่ด้วยความหลากหลายของกลุ่มชนและทรัพยากรในลุ่มแม่น้ำโขงมีจำนวนมากจนไม่สามารถโฟกัสอย่างถูกต้อง ฉะนั้นด้านความหลากหลายต้องมีการโฟกัสและสามารถตอบโจทย์ของแต่ละกลุ่มชนอย่างชัดเจน

รัฐ/นโยบาย/ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ

โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) เป็นโครงการที่เกิดจากภาครัฐบาลมีนโยบายด้านความร่วมมือของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง ประกอบด้วย ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน (มณฑลยูนนาน) ตั้งแต่ ค.ศ. 1992 โดยมีธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) เป็นผู้สนับสนุนหลัก ทั้งนี้วัตถุประสงค์หลักคือ การส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุนอุตสาหกรรม การเกษตร และบริการสนับสนุนการจ้างงาน และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงให้ดีขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือทางเทคโนโลยีและการศึกษาระหว่างกัน ตลอดจนใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งเสริมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันและเพิ่มโอกาสทางธุรกิจในการค้าโลก ต่อมากลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงจึงจัดตั้งระเบียงเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Economic Corridors) โดยได้มีการประชุมและเจรจาทวิภาคีระหว่างผู้นำและรัฐบาลของประเทศในกลุ่ม GMS เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือ รวมถึงแผนงานและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจเกิดขึ้นเพื่อเชื่อมโยงของระบบการขนส่งและกฎระเบียบและอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าหรือวัตถุดิบได้อย่างสะดวกรวดเร็วและประชาชนสามารถเดินทางไปมาระหว่างประเทศในกลุ่ม GMS ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวต้องเกิดจากการเสริมสร้างความเชื่อมโยงทางด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ (Hard Infrastructure) เช่น การก่อสร้างถนน สะพานข้ามแม่น้ำ สิ่งสำคัญคือ ต้องเกิดจากความเชื่อมโยงทางด้านระบบและกระบวนการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ (Soft Infrastructure) ฉะนั้นจำเป็นต้องอาศัยความตกลงหรือความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งนี้เพื่อลดความซับซ้อนด้านเอกสาร ลดขั้นตอนพิธีศุลกากรซึ่งจะลดระยะเวลาในการขนส่ง อันจะส่งผลให้ภาระ

ต้นทุนการขนส่งในอนุภูมิภาคลดลง โดยความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ของประเทศที่อยู่ในระเบียงเศรษฐกิจกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง ประกอบด้วยสาขาความร่วมมือจำนวน 9 สาขา (ณกฤต เศรษฐนันท์, 2556) ดังนี้

1) ด้านคมนาคมขนส่ง	2) ด้านโทรคมนาคม
3) ด้านพลังงาน	4) ด้านการค้า
5) ด้านการลงทุน	6) ด้านเกษตร
7) ด้านสิ่งแวดล้อม	8) ด้านการท่องเที่ยว
9) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	

โครงการทั้งหมดอยู่บนพื้นฐานความคิดว่าต้องเปลี่ยนกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขงให้พัฒนาอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาแบบระบบตลาด ทั้งนี้ต้องลดความยากจนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเป้าหมายของโครงการ GMS คือ การเพิ่มศักยภาพในการขนส่งสินค้าในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงผ่านการสร้างเส้นทางคมนาคมอย่างดีขึ้น ดังนั้นโครงการ GMS จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงเป็นอย่างยิ่ง โดยระเบียบเศรษฐกิจประกอบด้วย

1. ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก (East West Economic Corridor: EWEC) มีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมโยงตลาดในกลุ่มประเทศ GMS ให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาธุรกิจ และอำนวยความสะดวกด้านการขนส่ง ช่วยลดต้นทุน และประหยัดระยะเวลาในการขนส่ง เส้นทางสายเศรษฐกิจนี้มีระยะทาง 1,450 กิโลเมตร เชื่อมโยงสี่ประเทศ ได้แก่ ไทย ลาว พม่าและเวียดนาม โดยมีจุดเชื่อมโยงสำคัญต่าง ๆ

2. ระเบียงเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ (North-South Economic Corridor: NSEC) มีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายสินค้า ลำเลียงวัตถุดิบและส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว เส้นทางประกอบด้วย 3 เส้นทาง มีระยะทางรวมประมาณ 1,800 กิโลเมตร คือ เส้นทาง R3E เชื่อมต่อจีนตอนใต้เข้าภูมิภาค โดยมีจุดเริ่มต้นของถนนในแนวเหนือใต้ที่คุนหมิงของจีน มายังลาวที่ห้วยทราย แล้วผ่านเข้าไทยที่เชียงราย โดยมีปลายทางที่กรุงเทพฯ ส่วน R3W มีจุดเริ่มต้นที่คุนหมิง ประเทศจีน ผ่านท่าซี้เหล็ก ประเทศพม่า ก่อนเข้าเชียงรายโดยมีจุดปลายคือ กรุงเทพฯ ประเทศไทย สำหรับเส้นทาง 15 เชื่อมคุนหมิงกับฮานอย และไฮฟองของเวียดนาม ถือเป็นเส้นทางสายใหม่ (New Trade Lane) ที่ได้รับการพัฒนาตามลำดับ

3. ระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาค สนับสนุนการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ สนับสนุนการขยายตัวของการค้าการลงทุน อำนวยความสะดวกและการพัฒนาตามแนวพื้นที่ ด้านตะวันออก - ตะวันตก ระหว่างไทย กัมพูชา เวียดนามและบางส่วนของลาว นอกจากนี้ยังเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ ที่ครอบคลุมเมืองสำคัญในไทย กัมพูชา และเวียดนาม โดยผ่านโครงสร้างเครือข่ายถนนและทางรถไฟ 11 มีเส้นทางสำคัญ 2 เส้นทาง คือ เส้นทาง R1 มีจุดเริ่มต้นที่กรุงเทพฯ ผ่านสระแก้ว ก่อนเข้าพนมเปญของกัมพูชา โดยมีปลายทางที่โฮจิมินห์และวังเตา ประเทศเวียดนาม และอีกเส้นทางหนึ่ง คือ R10 เริ่มต้นที่กรุงเทพฯ แต่จะเลียบชายฝั่งด้านใต้ไปยังเกาะกงของกัมพูชา โดยมีปลายทางที่เมืองนาคานของเวียดนาม โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงกับ ASEAN + 3 แม้ว่าโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงจะได้รับการสนับสนุนจาก ADB แต่ประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างมีนัยยะสำคัญ ดังนี้ GMS กับ ศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ ประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงมีจุดเด่นหลัก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่

3.1 ประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง เนื่องจากมีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ติดกันและมีความสัมพันธ์อันยาวนานทางด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณีและศาสนา เมื่อประสานความร่วมมือกัน การพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญยิ่งขึ้นจึงเป็นวิธีการปฏิบัติที่ทำได้ง่าย

3.2 ประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงส่วนใหญ่ ยังคงมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ ยังไม่ได้นำมาใช้ในเชิงพาณิชย์เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านน้ำมัน พลังงานน้ำ ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน แร่ธาตุต่าง ๆ ป่าไม้ และทรัพยากรทางทะเล ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อทำให้อนุภาคนี้นี้มีศักยภาพสูงขึ้นสามารถเพิ่มกำลังการแข่งขันในตลาดโลกได้

3.3 นักลงทุนต่างชาติมีความสนใจที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศเหล่านี้ เนื่องจากมีอัตราค่าแรงต่ำ อย่างไรก็ตามก็ติดศักยภาพที่มีอยู่เหล่านี้อาจถูกมองข้ามจากนักลงทุนหากระบบขนส่ง เส้นทางคมนาคมตลอดจนกฎระเบียบต่าง ๆ ไม่สามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคต่อไปยังประเทศอื่นนอกภูมิภาคได้ ทั้งนี้เป็นที่สังเกตได้อย่างชัดเจนว่า ประเทศที่มีเศรษฐกิจเข้มแข็งอย่าง จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ต่างมีความสนใจลงทุนในอนุภาคนี้นี้ โดยเฉพาะการย้ายฐานการผลิตมายังประเทศที่มีค่าแรงถูกกว่าและการสร้างตลาดผู้บริโภคกลุ่มใหม่ ดังนั้น ระเบียบเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงจึงมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประเทศในกลุ่ม GMS ได้รับประโยชน์จากการค้าการลงทุนระหว่างประเทศอย่างเต็มที่

นอกจากนโยบายภาครัฐกับความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ต้องเพิ่มเรื่องของ Creative Economy หรืออุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เช่น การออกแบบ เรื่องเซอร์วิสต์ไอซ์ โฆษณา เช่น กลุ่มคนกลุ่มน้ำโขงมีความสามารถด้านการผลิตแอนิเมชัน โดยชาวต่างชาติจะทราบด้วยสัญชาตญาณว่ามีกลิ่นไอของความเป็นกลุ่มน้ำโขงซึ่งเป็นสิ่งที่พัฒนาได้อีกมาก โดยถ้ากลุ่มคนกลุ่มน้ำโขงทำเรื่อง Creative Economy อย่างจริงจัง ทั้งภาพยนตร์ แอนิเมชัน ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ ซึ่งทรัพยากรในกลุ่มน้ำโขงมีจำนวนมาก ฉะนั้นกลุ่มคนกลุ่มน้ำโขงต้องผลิต ต้องหาอัตลักษณ์ให้พบว่าเป็นวัฒนธรรมของคนและทรัพยากรในกลุ่มน้ำโขงคืออะไร ซึ่งจากการการศึกษาทั่วโลกพบดีเอ็นเอของความเป็นกลุ่มน้ำโขง ประกอบด้วย 1) Fun ความสนุกสนาน 2) Friendly เป็นมิตร 3) Flexible ความยืดหยุ่น 4) Fulfilling หรือการชอบเติมเต็มให้ผู้อื่น 5) เป็นกลุ่มคนที่มีรสชาติจัดจ้าน ทำอะไรแบบมีสีสัน ซึ่งเป็น 5F ของคนในกลุ่มน้ำโขง โดยทั้งนี้สามารถพัฒนาภายใต้ Thailand 4.0 สร้าง Creative Economy ไปอีก 5F คือ Fighting มวยไทย Festival เทศกาล Food อาหาร Film ภาพยนตร์ Fashion แฟชั่น เหล่านี้คือ ดีเอ็นเอ ของความเป็นไทยในสายตาชาวโลก

เอกสารอ้างอิง

- กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2555). **กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค: ความร่วมมือลุ่มแม่น้ำโขงกับเกาหลี (Mekong –ROK Cooperation)**. ผู้แต่ง.
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2555). **กรอบความร่วมมือ: โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง Greater Mekong Subregion (GMS)**. ผู้แต่ง.
- ณกฤต เศรษฐนันท์. (2556). **พร้อมรับ AEC หรือยัง**. สืบค้น มิถุนายน 27, 2558 จาก <http://www.asean thai.net/special-news-detail.php?id=233>
- นฤตม์ เจริญศรี. (2550). **ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง**. กรุงเทพฯ: สแควร์ปรินซ์ 93.
- _____. (2550). **วาทกรรมการพัฒนาและบทบาททุนญี่ปุ่นในการพัฒนาลุ่มน้ำโขง: บทศึกษารัฐไทยในกระแสโลกาภิวัตน์** สืบค้น มิถุนายน 27, 2560, จาก <http://v1.midnightuniv.org>
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนาและเพ็ญศิริ ศรีคำภา. (2557). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. นนทบุรี: ธรรมสาร.
- ประจักษ์ ผืนพรหม. (2557). **พลวัตของจีนต่อประเทศใน GMS**. สืบค้น มิถุนายน 27, 2557, จาก http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/AsianEconomies/Yunnan/Article/DocLib_YNArticle/พลวัตจีนต่อGMS--final.pdf.
- พัชร นิยมศิลป์. (2556). **ระเบียบเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560). **Thailand 4.0 ขับเคลื่อนอนาคตสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน**. ไทยคู่ฟ้า, 33, 4–17.
- Beeton, Sue. (2006). **Community Development Through Tourism**. Australia: Landlinks.
- Boniface, Priscilla. (2003). **Managing Quality Cultural Tourism**. U.S.A.: Routledge.
- Butcher, Jim. (2007). **Ecotourism, NGOs and Development: A critical analysis**. U.S.A.: Routledge.
- Clarke, Jackie. (2005). **Effective Marketing for Rural Tourism**. Rural Tourism and Sustainable Business. U.S.A.: Routledge.
- During, Roel. (2011). **European heritage discourses, a matter of identity construction?**. In **Cultural Heritage and Identity Politics**. Netherland: Wageningen Academic.
- Robinson, Mike & David Picard. (2006). **Tourism, Culture and Sustainable Development**. France: Societe Edition Provence (Nimes).
- World Tourism Organization. (2013). **Sustainable Tourism for Development Guidebook**. Spain: World Tourism Organization.